

Zapomněli jsme, jaké funkce měla Trojská niva při rozlivech velkých vod

Ivana Jungová

Rozhovor s architektem MgA. Markem Kundratou z Institutu plánování a rozvoje hlavního města Prahy o budoucí proměně Císařského ostrova.

Proč ve chvíli, kdy už se začalo s výstavbou Nové vodní linky na Císařském ostrově, vzniká nová koncepce tohoto ostrova?

Přesto, že se jedná o intenzivně využívané území s řadou projektů včetně obrovské investice stavby nové vodní linky, neexistoval donedávna koordinovaný názor, jak by toto širší území mělo vypadat a jaké funkce by mělo do budoucna plnit. To byl také důvod, proč v roce 2015 radní RNDr. Jana Plamínková iniciovala vznik širší koncepce tohoto území. Na doporučení prezidenta federace německých krajinářských architektů byl zvolen u nás zatím ojedinělý formát soutěžního workshopu. Tento způsob výběru projektanta se v Německu využívá pro větší, složitější území se spoustou různých aktérů, což Císařský ostrov splňuje. Navíc bylo podmínkou, aby v soutěžících týmech byly rovnocenně zapojeny profese architekt, krajinářský architekt, vodohospodářský a dopravní inženýr.

MgA. Marek Kundrata

Jak se daří sladovat různé zájmy?

Soutěžní workshop umožnil, aby všichni zasedli kolem jednoho stolu a debatovali nad problémy v území a jeho budoucím směřováním. Většinou se takhle potkali poprvé. Konfrontovány tak byly odlišné zájmy různých místních subjektů. Tři městské části řešily především rozvoj přitažlivé krajiny pro místní obyvatele, orgány ochrany přírody dostatečný respekt k přírodním hodnotám v území, Povodí Vltavy průtočnost území, zoologická zahrada zřízení nového parkoviště a zlepšení dostupnosti; investor, správce a dodavatel stavby nové vodní linky minimalizaci zásahů do stávajícího projektu. Přesto jsme však museli dosáhnout shodného stanoviska. Ukazuje se, že je to možné, pokud se řešení hledá společně a od začátku.

Můžete uvést příklad takové mezioborové spolupráce?

Širší shoda panuje nad projektem revitalizace Vltavy, který v sobě integruje krajinářské, vodohospodářské i architektonické hledisko. Počítá se v něm s rozšířením severního ramene Vltavy, což je projekt obdobný revitalizaci řeky Isar v Mnichově, kdy vznikne více prostoru pro průtok velké vody, ale i biotopy na přechodu mezi řekou a břehy. Součástí bude mělký průleh přes ostrov. Většinu roku by zde byl minimální průtok, spíše takové potůčky, které budou atraktivní pro rekreaci dětí i dospělých. Navíc při povodních poslouží průleh ke snižování hladiny a bezpečnějšímu odvádění velkých vod. Zabránit by měl škodám způsobeným protržením ostrova, které si pamatujeme z roku 2013 a z historických fotografií také z roku 1940.

Jakými dalšími tématy se koncepce zabývala?

Jedním z cílů bylo například řešení kostry veřejných prostranství, čili

zlepšení přístupnosti pro pěší, cyklisty a na některých místech i pro koně. Samotný ostrov by mělo být možné obejít dokola a plánuje se také několik nových přemostění – například nová pontonová lávka spojující zoologickou zahradu s oblastí u nové vodní linky, kam by navíc zajížděl i autobus veřejné dopravy. Přibude nová zastávka přívozu na severozápadním cípu ostrova. Zavedena by mohla být také vodní tramvaj, efektivně a rychle spojující Karlín, Holešovické nádraží, Císařský ostrov až s plánovanou tramvajovou zastávkou v Podbabě. Také historická čistírna má funkční přístav a usilují o umístění jedné ze zastávek vodní tramvaje.

Úprav, které by prospěly krajině ostrova, by měla doznat i Nová vodní linka. O jakých změnách se uvažuje?

Tím, že koncepce zahrnuje řešení širšího území, přinesla také nový pohled na řešení vegetačních úprav nové vodní linky. Jednou ze změn je redukce intenzivního parku na střeše linky a přesunutí aktivit na atraktivní břehy k řece. Na střeše tak může vzniknout suchá step, kterou by spá-

Autorský tým zpracovatelů Koncepce Císařského ostrova (zleva: architekt Petr Pelcák, dopravní inženýr Jiří Malina, krajinářská architektka Eva Wagnerová, vodohospodářský inženýr Miloslav Šindlar)

saly ovce. Zoologická zahrada nabídla, že by se o zvířata starala. Koncepce také navrhuje zmenšení valů ve prospěch přirozeného terénu ostrova, rozšíření a přesunutí komunikace na stranu podél kanálu. Oboustranná komunikace by byla určena jak pro pěší, cyklisty, tak pro zásobování čistírny, či autobus. Realizovatelnost této části je vzhledem k termínům stále otázkou. Prioritou ale zůstává projekt cesty pro autobus se

zastávkou co nejbližší lávce, aby se zlepšila dostupnost zoologické zahrady, kdy autobusy často stojí v kolonách v ucpané Troji.

Jak je zapojena do projektu veřejnost?

Ště před začátkem workshopu jsme zapojili veřejnost do mapování a potenciálů lokality. Tento podklad pak dostali soutěžící ve workshopu. Před výběrem finálního návrhu proběhlo představení návrhů veřejnosti. Do 31. srpna se konala také výstava v Troji přímo u řeky. Od října se přesouvá do prostor historické čistírny, kam se na ni čtenáři mohou přijít podívat. Výstava pojednává o soužití člověka s řekou, o vývoji toho, jak se krajina nivy vyvíjela a jak je dnes vnímána. Člověk řeku odedávna využíval například pro rybolov, dopravu dřeva a zboží. Výstava hovoří také o tom, jak se v okolí řeky stavělo dříve a dnes. Inspirativní jsou zejména stavby mlýnů a Trojský zámek, který je barokní komponovanou stavbou směřující k pražskému hradu, zároveň byl ale dobře začleněn do okolní krajiny na vyvýšené terase, takže ani velká povodeň v roce 2002 nezničila cenné interiéry. Za posledních sto let jsme stavbami ubrali mnoho prostoru původní Trojské nivě a zapomněli na to, jaké měla funkce při rozlivech velkých vod. To, co dříve zajistila příroda, nahrazujeme technickou infrastrukturou, a to s sebou nese nemalé náklady a řadu problémů. Na Institutu plánování a rozvoje hlavního města Prahy začínáme připravovat strategii zelené infrastruktury, která se bude zabývat tím, jaké funkce mohou efektivněji zajišťovat přírodní systémy, týká se to třeba i hospodaření se srážkovou vodou.

Byl o výstavu v Trojské kotlině zájem?

Každý den tudy projíždí stovky až tisíce cyklistů, bruslařů i pěších. Pozorujeme, že se hodně lidí zastavilo, třeba jen na chvilku, výstava tak byla i koncipována a nabízí plakáty s krátkými poetickými texty, připomínající sušící se prádlo. Pro podrobnější studium byla k dispozici velkoformátová kniha. Téma bylo zpracováno i prostřednictvím land artu, v nábrežích je vymezená historická podoba Vltavy, abychom upozornili na fakt, že řeka není statická věc, ale že se v rámci desetiletí a staletí měnila

a pravděpodobně měnit bude. Oblíbenou atrakcí byla také rybářská loďka, na které si hrály děti, nebo odpočívali dospělí.

Jak bude s koncepcí naloženo?

Nyní vzniká akční plán, který definuje jednotlivá opatření a aktivity. To znamená, že je území rozděleno do menších celků, pro které definujeme navazující projekty. O tom, které z nich by měly vzniknout nejdříve, bude rozhodovat Komise pro Císařský ostrov a Rada hlavního města Prahy. Akční plán také specifikuje institut takzvaného příměstského parku, jednotné správy o významné území, což je model pocházející zejména z jižních zemí, například ze Španělska a Itálie. Ustanovil by se jeden správce, na kterého by byla delegovaná zodpovědnost za údržbu a péči o území, ale i příprava projektů. V zahraničí má každý subjekt v takovém případě zástupce v radě parku a doporučeně také plynou prostředky do společného fondu. Výkonný správce, ať už tým lidí, nebo jeden člověk, si nechává rozhodnutí schvalovat. Pokud určité opatření není v zájmu všech, nebo není zkoordinované, tak se nezrealizuje. Správa o území tohoto typu se připravuje také na Soutoku, kde už vzniklo memorandum místních obcí a v listopadu k nám přijedou ředitelé těch největších evropských příměstských parků, aby Praze poradili, jak dále postupovat. Dobrý příklad, na kterém to mohu ilustrovat, nám uvedl jeden z místních obyvatel Troji, který na břehu pozoroval vzácného ledňáčka. Poté, co Povodí Vltavy provedlo standardní údržbu břehových porostů, ledňáček zmizel. Chápeme, že Povodí nemůže na stovkách kilometrů řešit takový detail, ale to by místní správce s detailní znalostí území, plánem péče a delegovanou správou mohl.

Co už se povedlo uskutečnit?

Jednou z podmínek pro stavbu Nové vodní linky byla vodo hospodářská kompenzační opatření. Měla být odtěžena deponie ještě po stavbě stávající čistírny a pokáceno velké množství stromů. Povolení ke kácení se ale zaseklo, zejména kvůli tomu, že se měly kácet pro přírodu ty nejhodnotnější staré vzrostlé stromy. Do situace se vložila krajinářská architektka, která vyhrála s týmem workshop, na místě vytipovala stromy, co mají zůstat s ohledem na to, že se jedná o starší cenné stromy, které tam vytvářejí atmosféru, tvoří zelenou kostru území. Díky tomu se podařilo odblokovat povolení a zároveň ponechat kvalitní kostru stromů. Pokud to rada schválí, již příští rok by se mohlo začít s malými úpravami a intenzivnější údržbou a péčí o vegetaci ostrova by se měla zlepšit jak prostupnost, tak by mohly vzniknout nové pěšiny a místa k zastavení.

Ing. Ivana Jungová
e-mail: jungova@sovak.cz